

Egy kunsági nótárius utazása a literatúrában és a históriában

Ujj Péter két verses regénye a 19.század elejéről

Azt nem tudjuk, hogy a szerző Karcagon született-e, vagy gyerekként került a Nagykun Kerület legnépesebb városába, de az biztos, hogy apja, Átsi Újj Péter az 1780-as évektől a karcagi egyházközség egyik lelkipásztora. Az viszont biztos, hogy a fiú Ujj Péter itt, ezen a kunsági tájon nevelődött.

Ifjúsága átlagos abban a korban. Értelmiségi gyökerű és tehetséges ifjú lévén pap, jogász (esetleg orvos) is lehetett belőle, - ő jogász lett, és a diploma átvétele után hazaköltözött Karcagra, ahol aztán haláláig folyamatosan előbbre lépve a beosztásokban beosztásokban előbb a város, valamivel később a kerület, ezekkel párhuzamosan az egyházközség és az egyházmegye tisztikárában tevékenykedett.

Az irodalom feltehetően ifjúkorától foglalkoztatta, úgyis, mint olvasót, és úgy is mint szerzőt. Műveltségét, irodalmi tájékozottságát mutatja, hogy- éppen a Zádor és Ágotában - „*Petrarca Lauráját*” és „*Csokonai Lilláját*”, azaz a klasszikus és kortárs költők múzsáit emlegeti, de jól ismerte a Kisfaludyak irodalmi ténykedését, s különösen Kisfaludy Sándor munkássága állt hozzá közel. A két kunsági verses regény keletkezésében a derék zalai költőnek, illetve az általa közvetített irodalmi divatnak és ízlésnek oroszlánrésze volt: 1807-ben adta ki ugyanis *Regék a magyar előidőből* című *Csobáncz, Tátika és Somló* (várromok a Balaton körül – E.Gy.) históriáját elmondó verses elbeszélés-triászát.

A másik kútfő, ami elindította költőnk tollát, egy valamivel korábbi történeti munka, mégpedig Horváth Péter, a Jászkun Kerületi főjegyző és főlevéltárnok 1801-ben latin nyelven (két és fél évtizeddel később magyarul is) kiadott, *Értekezés a kúnoknak 's jászoknak eredetéről* című könyve volt. E két élményből merítkezve és az aktuális divattól bátorítva, írta meg (1828-ban *Kún történeteka régi időből*(!!) összefoglaló cím alatt kiadott) a *Kún Ersébet*, és a *Zádor és Ágota a debreceni útbancímű* regényes történeteit.

A *Kun Ersébet* a magyar királynévá lett kun hercegnő alakján keresztül a kun nép Magyarországra költözését, a tatárjárást és az azt követő első évtizedet mondja el. Ezt az írását jegyzetekkel is ellátta, így is hitelessé akarván tenni a mondandót és megmagyarázva néhány a költményben felbukkanó kunsági jellegzetességet.

A *Zádor és Ágota a debreceni útban* a karcagi határneveket felhasználó kalandos szerelmi történet – nem csoda hát ha a 19.század folyamán végig rendkívül népszerűnek bizonyult. A szerelmi történettel, intrikával tarkított, ám a jó feltétlen győzelmét sejtető cselekményt nem taglalom. Elég legyen annyi, olyan jól sikerült, hogy (egészen a tavalyi évvel bezáróan) számos kiadása jelent meg. A karcagi Nagykun Múzeum egy vagy két kézzel írott példányát is őrzi, sőt, a 20.század eleji helyi lap szerint olyan ember is volt, aki az egész terjedelmes versezetet fejből tudta. Népszerűsége miatt

leközölte az újság, a helyi tollforgatók pedig prózára dolgozták át, vagy színdarabnak, vagy mintájára írtak újabb históriát.

Lokálpatrióták jóvoltából még száz évvel az első kiadás után, az 1920-as években és az „évezredváltáskor” 2000-ben is kiadták. Tavaly dr. Bartha Júlia néprajzkutató rendezte sajtó alá, de ő már modernebb alapokra helyezte a kiadást, mert Gondáné Hidegkúti Ildikó rajzait felhasználva, a kisdíákok figyelmébe ajánlott, kedves gyerekkönyvet formált belőle. A kötet a Kunok II. Világtalálkozója, a Nádor Könyvek sorozatban jelent meg.

(Kun történetek a régi időkből: Zádor és Ágota a debreceni útban, [és] Kun Erzsébet:(Újj Péter verses elbeszélő költeményei).Kisújszállás, 2012. 127.old.)

Elek György